CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

**Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича**
**юридичний факультет**
**Кафедра теорії права та прав людини**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**
**Декан юридичного факультету**
**проф. Віталій ГОРДЄЄВ**
**“ 27 ” серпня 2026 року**

# РОБОЧА ПРОГРАМА
**навчальної дисципліни**
# ЗАХИСТ ПРАВ БІЖЕНЦІВ, МІГРАНТІВ ТА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

**вибіркова**

**Освітньо-професійна програма Право**
**Спеціальність D 8 Право**
**Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право**
**Рівень вищої освіти другий (магістерський)**
**юридичний факультет**
**Мова навчання українська**

**Чернівці 2026 рік**

Робоча програма навчальної дисципліни «Захист прав біженців, мігрантів та внутрішньо переміщених осіб», складена відповідно до вимог Освітньо-професійної програми «Право» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D 8 Право галузі знань D Бізнес.

**Розробник:**
Грекул-Ковалик Тетяна Анатоліївна, доцент кафедри теорії права та прав людини, кандидат юридичних наук

**Викладач,** що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:
Грекул-Ковалик Тетяна Анатоліївна, доцент кафедри теорії права та прав людини, кандидат юридичних наук

**Затверджено на засіданні кафедри теорії права та прав людини**

Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

**Завідувач кафедри теорії права та прав людини** _____ **д.ю.н., проф. Наталія ГУРАЛЕНКО**

**Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету**

Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

**Голова науково-методичної комісії** _____ **PhD, ас. Лаура БЗОВА**

**Мета навчальної дисципліни «**Захист прав мігрантів, біженців і внутрішньо переміщених осіб» полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти системного розуміння ролі та значення міжнародних (універсальних), регіональних і національних механізмів захисту прав мігрантів, біженців, шукачів притулку та внутрішньо переміщених осіб, а також у закріпленні алгоритму роботи зі справами щодо захисту цих прав у національних, регіональних і міжнародних правозахисних органах. Дисципліна спрямована на удосконалення практичних навичок у сфері захисту прав зазначених категорій осіб та пошук правових шляхів вирішення проблемних питань міграційних процесів в умовах сучасних викликів, зокрема збройної агресії та євроінтеграційних процесів України.

**Пререквізити.** Для підвищення ефективності засвоєння курсу, до початку вивчення вибіркової дисципліни «Захист прав мігрантів, біженців і внутрішньо переміщених осіб» здобувач вищої освіти має вивчити такі дисципліни, як «Теорія права», «Права людини», «Історія європейського права», «Конституційне право України», «Кримінальне право», «Цивільне право», «Адміністративне право», «Міжнародний захист прав людини» та ін.

Після вивчення навчальної дисципліни «Захист прав мігрантів, біженців і внутрішньо переміщених осіб» студент володітиме наступними компетенціями, що закріплені в Освітній програмі підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти за спеціальністю D 8 Право:

***Загальні компетентності (ЗК):***

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 12. Здатність цінувати та поважати різноманіття та полікультурності.

ЗК 13. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 14. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

***Спеціальні компетентності (СК):***

СК 2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК 3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК 4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК 6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

СК 13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

***Програмні результати навчання (ПРН):***

ПРН 3. Проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати й обгрунтовувати варіанти їх розвязання.

ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовою системою Ради Європи та Європейського Союзу.

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

Визначений робочою програмою перелік компетентностей, що закріплені в Освітній програмі підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти за спеціальністю D 8 Право, їх логічна послідовність здатні забезпечити здобуття студентами-магістрами теоретичних знань, умінь, навичок, достатніх для вирішення комплексних проблем в юридичній практиці. Їх зміст також вказує на здатність забезпечити належну підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у європейський і світовий освітньо-науковий простір фахівців у галузі права, спроможних вирішувати комплексні проблеми у сфері професійної діяльності, виробляти нові теоретичні та прикладні ідеї, приймати відповідні організаційні та управлінські рішення.

## ОПИС ЗМІСТУ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

***Загальна інформація***

| Форма навчання | Рік з підготовки | Семестр | Кількість | | Кількість годин | | | | | | Вид підсумкового контролю |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | кредитів | годин | лекції | практичні | семінарські | лабораторні | самостійна робота | індивідуальні завдання | |

| | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Денна** | 1 | 2 | 3,0 | 90 | 14 | 14 | – | – | 62 | – | залік |
| **Заочна** | 1 | 2 | 3,0 | 90 | 4 | 4 | – | – | 82 | – | залік |

## *Структура змісту навчальної дисципліни*

| Назви змістових модулів і тем навчальних занять | Кількість годин | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | денна форма | | | | | | Заочна форма | | | | | |
| | усього | у тому числі | | | | | усього | у тому числі | | | | |
| | | л | п | лаб. | інд. | с.р. | | л | п | лаб | інд | с.р. |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 |
| **Змістовий модуль 1. Захист прав мігрантів і біженців: регіональні й міжнародні стандарти** | | | | | | | | | | | | |
| Тема 1. Правовий статус мігрантів | 7 | 1 | 1 | – | – | 5 | 7 | – | – | – | – | 7 |
| Тема 2. Особливості захисту прав мігрантів | 7 | 1 | 1 | – | – | 5 | 7 | 1 | – | – | – | 6 |
| Тема 3. Рівні захисту прав мігрантів | 7 | 2 | 2 | – | – | 3 | 7 | – | 1 | – | – | 6 |
| Тема 4. Правовий статус біженців | 7 | 1 | 1 | – | – | 5 | 7 | – | – | – | – | 7 |
| Тема 5. Особливості захисту прав біженців | 7 | 1 | 1 | – | – | 5 | 7 | 1 | – | – | – | 6 |
| Тема 6. Рівні захисту прав біженців | 7 | 2 | 2 | – | – | 3 | 7 | – | 1 | – | – | 6 |
| **Разом за ЗМ 1** | **42** | **8** | **8** | **–** | **–** | **26** | **42** | **2** | **2** | **–** | **–** | **38** |
| **Змістовий модуль 2. Захист прав внутрішньо переміщених осіб: національна практика та міжнародний досвід** | | | | | | | | | | | | |
| **Тема 7.** Правовий статус внутрішньо переміщених осіб | 12 | 1 | 1 | – | – | 10 | 12 | 1 | – | – | – | 11 |
| **Тема 8.** Особливості захисту прав внутрішньо переміщених осіб | 12 | 1 | 1 | – | – | 10 | 12 | 1 | – | – | – | 11 |
| **Тема 9.** Захист прав внутрішньо переміщених осіб на національному рівні | 12 | 2 | 2 | – | – | 8 | 12 | – | 1 | – | – | 11 |
| **Тема 10.** Регіональний досвід та міжнародні стандарти захисту прав внутрішньо переміщених осіб | 12 | 2 | 2 | – | – | 8 | 12 | – | 1 | – | – | 11 |
| Разом за ЗМ 2 | **48** | **6** | **6** | **–** | **–** | **36** | **48** | **2** | **2** | **–** | **–** | **44** |
| **Усього годин** | **90** | **14** | **14** | **–** | **–** | **62** | **90** | **4** | **4** | **–** | **–** | **82** |

## *Тематика лекційних занять з переліком питань*

| № | Питання |
|---|---|
| 1. | ***Правовий статус мігрантів***<br>Особливості правового статусу мігрантів. Види мігрантів: загальна характеристика. Нелегальна міграція в Україні: проблеми протидії та правове регулювання |
| 2. | ***Особливості захисту прав мігрантів***<br>Сутність захисту прав мігрантів. Основні принципи захисту прав мігрантів. Особливості захисту прав літніх людей-мігрантів |
| 3. | ***Рівні захисту прав мігрантів***<br>Загальна характеристика системи суб'єктів захисту прав мігрантів в Україні. Особливості судового захисту прав мігрантів. Регіональний досвід у сфері захисту прав мігрантів. Міжнародно-правовий захист прав мігрантів. Діяльність Міжнародної організації з міграції та Міжнародної організації праці: визначення правового статусу |
| 4. | ***Правовий статус біженців***<br>Поняття, ознаки й особливості визначення поняття «біженець». Права біженців у контексті прав людини в сучасному світі. Правовий статус біженців в Україні |
| 5. | ***Особливості захисту прав біженців***<br>Гарантії захисту прав і свобод біженців. Основоположні принципи у сфері захисту прав біженців. Особливості захисту прав дітей-біженців |
| 6. | ***Рівні захисту прав біженців***<br>Національна практика у справах захисту прав біженців в Україні: судові та позасудові механізми. Регіональні механізми захисту прав біженців. Захист прав біженців на рівні Організації Об'єднаних Націй. Захист прав та інтересів біженців з України: виклики сьогодення |
| 7. | ***Правовий статус внутрішньо переміщених осіб***<br>«Внутрішньо переміщені особи»: еволюція поняття. Право захисту внутрішньо переміщених осіб і його сутнісний зміст. Визначення правового статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні |
| 8. | ***Особливості захисту прав внутрішньо переміщених осіб***<br>Гарантії захисту прав внутрішньо переміщених осіб.<br>Актуальні питання забезпечення та захисту прав внутрішньо переміщених осіб: узагальнення проблем. Реалізація та захист виборчих прав внутрішньо переміщених осіб. Захист права на освіту: виклики для внутрішньо переміщених осіб. Діджиталізація державних послуг у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб |
| 9. | ***Захист прав внутрішньо переміщених осіб на національному рівні***<br>Юрисдикційний і неюрисдикційний захист прав внутрішньо переміщених осіб. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Значення інститутів громадянського суспільства щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб в Україні |
| 10. | ***Регіональний досвід та міжнародні стандарти захисту прав внутрішньо переміщених осіб***<br>Європейський суд з прав людини у механізмі захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Рішення Європейського суду з прав людини у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Міжнародно-правові стандарти забезпечення та захисту прав внутрішньо переміщених осіб |

## *Тематика практичних занять з переліком питань*

| № | Назва теми (питання/завдання) |
|---|---|
| 1. | ***Правовий статус мігрантів***<br>**Питання:** Особливості правового статусу мігрантів. Види мігрантів: загальна характеристика. Нелегальна міграція в Україні: проблеми протидії та правове регулювання.<br>**Завдання:** Тестові та практичні завдання (на навчальній платформі MOODLE)<br>Що таке міграційний процес? Що відносять до специфічних ознак «мігранта»? Які підходи до класифікації мігрантів можна виділити? Які види мігрантів розрізняють відповідно до правового статусу? Хто такий гравітаційний мігрант? Які позитивні та негативні аспекти можна виділити у міграційному процесі? Який документ пропонує універсальні рамки для координації |

| | |
|---|---|
| | міжнародних зусиль у боротьбі з нелегальною міграцією? Який підхід домінує у боротьбі з нелегальною міграцією в Україні? |
| 2. | ***Особливості захисту прав мігрантів***<br>**Питання:** Сутність захисту прав мігрантів. Основні принципи захисту прав мігрантів. Особливості захисту прав літніх людей-мігрантів.<br>**Завдання:** Тестові та практичні завдання (на навчальній платформі MOODLE)<br>Від яких факторів залежать правові можливості осіб на території будь-якої держави? Яка різниця між охороною і захистом прав мігрантів? У чому полягають особливості правового захисту мігрантів? Які основоположні принципи захисту прав мігрантів можна виокремити? Що означає принцип єдності та диференціації? Яка суть принципу гендерної рівності та гендерного партнерства? Яке значення Віденського міжнародного плану дій з питань старіння та Мадридського міжнародного плану дій з питань старіння у сфері захисту прав літніх мігрантів? Які основні зобов'язання держав, викладені в Нью-Йоркській декларації, стосуються безпосередньо мігрантів? На чому фокусується Глобальний договір Організації Об'єднаних Націй «Про безпечну, впорядковану та законну міграцію»? |
| 3. | ***Рівні захисту прав мігрантів***<br>**Питання:** Загальна характеристика системи суб'єктів захисту прав мігрантів в Україні. Особливості судового захисту прав мігрантів. Регіональний досвід у сфері захисту прав мігрантів. Міжнародно-правовий захист прав мігрантів. Діяльність Міжнародної організації з міграції та Міжнародної організації праці: визначення правового статусу.<br>**Завдання:** Тестові та практичні завдання (на навчальній платформі MOODLE)<br>Які інституції охоплює система суб'єктів захисту прав мігрантів? Які групи суб'єктів захисту прав мігрантів можна виділити? Які спеціально уповноважені органи здійснюють адміністративний захист прав мігрантів в Україні? Який орган центральної виконавчої влади в Україні безпосередньо займається питаннями міграції? Хто виступає фактором посилення гарантій прав мігрантів в Україні? Які правові засоби можуть використовувати мігранти для захисту та відновлення своїх прав? У чому полягають особливості захисту та відновлення прав мігрантів у судовому порядку приймаючої країни? Що таке універсальний характер права на судовий захист? У чому проявляється важливість статті 55 Конституції України для мігрантів? Яку роль відіграв Маастрихтський договір (1992 р.) у сфері захисту прав мігрантів? Які заяви не розглядає Європейський суд з прав людини? У чому полягають особливості діяльності міжурядових правозахисних організацій? Яке ключове завдання покладено на Міжнародну організацію з міграції? Які основні цілі Міжнародної організації праці? Що таке трипатризм? |
| 4. | ***Правовий статус біженців***<br>**Питання:** Поняття, ознаки й особливості визначення поняття «біженець». Права біженців у контексті прав людини в сучасному світі. Правовий статус біженців в Україні.<br>**Завдання:** Тестові та практичні завдання (на навчальній платформі MOODLE)<br>Які історичні передумови привернули увагу міжнародного співтовариства до проблеми біженців? Яка роль Ліги Націй у процесі становлення правового статусу біженців? Коли та ким була підписана універсальна міжнародна угода, покликана регулювати відносини щодо захисту біженців? Чому критерії визначення біженців розширюються на рівні регіональних угод? Які основні принципи притулку закріплені в Конвенції Організації Африканської Єдності? На який регіон поширюється Угода про допомогу біженцям і вимушеним переселенцям? Для чого законодавство Європейського Союзу вводить «додатковий» захист для шукачів притулку? Які акти утворюють Міжнародний Білль про права людини? Які основні проблеми у сфері захисту прав біженців можна виділити в сучасній Україні? |
| 5. | ***Особливості захисту прав біженців***<br>**Питання:** Гарантії захисту прав і свобод біженців. Основоположні принципи у сфері захисту прав біженців. Особливості захисту прав дітей-біженців.<br>**Завдання:** Тестові та практичні завдання (на навчальній платформі MOODLE)<br>Який фактор можна вважати підставою для набуття статусу біженця? Що таке юридичні гарантії прав і свобод біженців? Яка роль громадського сектору в захисті прав біженців? Який |

| | |
|---|---|
| | державний орган в Україні автор Плану заходів щодо інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту? Які основоположні принципи у сфері захисту прав біженців можна виокремити? Який зміст принципу non-refoulement? Який зміст принципу non-expulsion? Що таке політичний притулок? Які три основні чинники що зумовлюють врахування особливих потреб у захисті дітей-біженців? У яких міжнародно-правових актах містяться спеціальні норми, спрямовані на захист дітей-біженців? |
| 6. | ***Рівні захисту прав біженців***<br>**Питання:** Національна практика у справах захисту прав біженців в Україні: судові та позасудові механізми. Регіональні механізми захисту прав біженців. Захист прав біженців на рівні Організації Об'єднаних Націй. Захист прав та інтересів біженців з України: виклики сьогодення.<br>**Завдання:** Тестові та практичні завдання (на навчальній платформі MOODLE)<br>Яка суть правила про вичерпне використання всіх національних засобів правового захисту? У чому полягає ефективність прокуратури як позасудового державного механізму у сфері захисту прав біженців? Чи обов'язкове звернення до омбудсмена для вичерпання національних засобів правового захисту? Які ключові напрямки діяльності представництва в Україні Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців? Яка регіональна система захисту прав людини вважається найрозгалуженішою та найдієздатнішою? Які основні досягнення агентства Нансена? Що таке обов'язкова квота для розподілу прийому та додаткового захисту біженців, яка встановлена для кожної держави-члена Європейського Союзу? У чому особливість застосування Директиви 2001/55/ЄС щодо біженців з України? |
| 7. | ***Правовий статус внутрішньо переміщених осіб***<br>**Питання: «**Внутрішньо переміщені особи»: еволюція поняття. Право захисту внутрішньо переміщених осіб і його сутнісний зміст. Визначення правового статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні.<br>**Завдання:** Тестові та практичні завдання (на навчальній платформі MOODLE)<br>Чому поняття «біженець» і «внутрішньо переміщена особа» вважаються міжнародно-правовими термінами? Коли був уведений у науковий обіг термін «внутрішньо переміщені особи»? Яким міжнародно-правовим актом вперше сформульовано визначення поняття «внутрішньо переміщені особи»? Які події передували прийняттю Керівних принципів з питань переміщення осіб всередині країни? Що лежить в основі Керівних принципів з питань переміщення осіб всередині країни? Чим обумовлена система прав і свобод внутрішньо переміщених осіб? Чи доцільна процедура визначення правового статусу за внутрішньо переміщеними особами? Що таке сутнісний зміст прав внутрішньо переміщених осіб? Чому неможливе ототожнення внутрішньо переміщених осіб з біженцями? Які підстави для скасування довідки про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб визначено в Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»? |
| 8. | ***Особливості захисту прав внутрішньо переміщених осіб***<br>**Питання:** Гарантії захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Актуальні питання забезпечення та захисту прав внутрішньо переміщених осіб: узагальнення проблем. Реалізація та захист виборчих прав внутрішньо переміщених осіб. Захист права на освіту: виклики для внутрішньо переміщених осіб. Діджиталізація державних послуг у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб.<br>**Завдання:** Тестові та практичні завдання (на навчальній платформі MOODLE)<br>Як визначаються гарантії прав внутрішньо переміщених осіб відповідно до «статичного» підходу? Що означають гарантії прав внутрішньо переміщених осіб з урахуванням «динамічного» підходу? Які групи джерел, що закріплюють гарантії статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні, можна виділити? Який критерій поділу на групи громадян пенсійного віку з числа внутрішньо переміщених осіб, які мають право на отримання соціальних послуг, у тому числі пенсій, обрав законодавець? Чи передбачає чинне законодавство відмінності у реалізації та захисті права на працю для внутрішньо переміщених осіб у порівнянні з «безстатусними» працівниками? Які особливості у сфері реалізації та |

| | |
|---|---|
| | захисту житлових прав внутрішньо переміщених осіб можна назвати? У чому полягає сучасне розуміння концепції позитивних зобов'язань держави у сфері захисту майнових прав внутрішньо переміщених осіб? Чи існують механізми та критерії виокремлення «належним чином адаптованих внутрішньо переміщених осіб» як повноправних членів місцевих громад, що безпосередньо надає право брати участь у місцевих виборах? Який вбачається зв'язок між рівним доступом до освіти для внутрішньо переміщених осіб з їхньою інтеграцією у приймаючі громади? У чому проявляється важливість діджиталізації (цифровізації) усіх сфер суспільного життя для внутрішньо переміщених осіб? |
| 9. | ***Захист прав внутрішньо переміщених осіб на національному рівні***<br>**Питання:** Юрисдикційний і неюрисдикційний захист прав внутрішньо переміщених осіб. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Значення інститутів громадянського суспільства щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб в Україні.<br>**Завдання:** Тестові та практичні завдання (на навчальній платформі MOODLE)<br>Які основні форми захисту суб'єктивних прав внутрішньо переміщених осіб можна виділити? У чому полягає юрисдикційна форма захисту суб'єктивних прав внутрішньо переміщених осіб? Яка різниця між загальним і спеціальним порядком юрисдикційного захисту порушених прав? Які особливості неюрисдикційної форми захисту суб'єктивних прав внутрішньо переміщених осіб можна назвати? Які способи неюрисдикційної форми захисту суб'єктивних прав внутрішньо переміщених осіб найбільш ефективні? Що таке самозахист і які його суттєві ознаки? У чому проявляється особливість медіації як неюрисдикційної форми захисту суб'єктивних прав внутрішньо переміщених осіб? Який нормативно-правовий акт закріплює принцип забезпечення конструктивної взаємодії та діалогу між внутрішньо переміщеними особами й територіальними громадами? Які основні завдання покладені на Ради внутрішньо переміщених осіб? Хто з внутрішньо переміщених осіб має переважне право на надання житла для тимчасового проживання? На які групи можна поділити інститути громадянського суспільства, основним напрямком діяльності яких є забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб? |
| 10. | ***Регіональний досвід та міжнародні стандарти захисту прав внутрішньо переміщених осіб***<br>**Питання:** Європейський суд з прав людини у механізмі захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Рішення Європейського суду з прав людини у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Міжнародно-правові стандарти забезпечення та захисту прав внутрішньо переміщених осіб.<br>**Завдання:** Тестові та практичні завдання (на навчальній платформі MOODLE)<br>Яка суть резолюції CM/Res(2022)2 Комітету міністрів Ради Європи? Що таке залишкова юрисдикція Європейського суду з прав людини? У чому полягає «новий інтервенціоналізм»? Які основні елементи включає механізм імплементації міжнародно-правових стандартів забезпечення та захисту прав внутрішньо переміщених осіб? Яку міжнародну організацію, що займається питаннями забезпечення та захисту прав внутрішньо переміщених осіб можна віднести до спеціалізованих? Коли і ким було засновано посаду Спеціального представника Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй з прав людини внутрішньо переміщених осіб? У яких основних сферах працює Спеціальний представник з прав людини внутрішньо переміщених осіб? |

## *Завдання для самостійної робота студентів*

| № | Назва теми | Завдання для самостійної роботи | Кількість годин | |
|---|---|---|---|---|
| | | | д.ф.н | з.ф.н |
| 1. | Правовий статус мігрантів | Охарактеризуйте поняття та особливості правового статусу мігрантів у сучасному світі. Розкрийте зміст основних прав, свобод і обов'язків мігрантів відповідно до міжнародних та | 5 | 7 |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | національних стандартів. Проаналізуйте особливості правового статусу різних категорій мігрантів залежно від підстав та характеру їх переміщення. | | |
| 2. | Особливості захисту прав мігрантів | Охарактеризуйте основні механізми захисту прав і свобод мігрантів. Розкрийте роль держави у забезпеченні та захисті прав осіб, які перебувають на її території як мігранти. Проаналізуйте основні проблеми, що виникають у процесі реалізації та захисту прав мігрантів. | 5 | 6 |
| 3. | Рівні захисту прав мігрантів | Розкрийте особливості захисту прав мігрантів на національному, регіональному та міжнародному рівнях. Охарактеризуйте роль міжнародних організацій і регіональних механізмів у захисті прав мігрантів. Проаналізуйте взаємодію національних і міжнародних механізмів захисту прав мігрантів. | 3 | 6 |
| 4. | Правовий статус біженців | Охарактеризуйте поняття біженця та основні умови набуття відповідного правового статусу. Розкрийте зміст прав, свобод, гарантій та обов'язків осіб, визнаних біженцями. Проаналізуйте особливості правового статусу біженців у системі міжнародного та національного права. | 5 | 7 |
| 5. | Особливості захисту прав біженців | Охарактеризуйте основні міжнародно-правові принципи захисту прав біженців. Розкрийте особливості забезпечення права біженців на притулок і захист від примусового повернення. Проаналізуйте проблеми реалізації та захисту прав біженців у сучасних умовах. | 5 | 6 |
| 6. | Рівні захисту прав біженців | Розкрийте особливості національного рівня захисту прав біженців. Охарактеризуйте регіональні та міжнародні механізми захисту прав осіб, які шукають притулку та біженців. Проаналізуйте взаємодію державних органів і міжнародних організацій у сфері захисту прав біженців. | 3 | 6 |
| 7. | Правовий статус внутрішньо переміщених осіб | Охарактеризуйте поняття та основні ознаки внутрішньо переміщеної особи. Розкрийте особливості правового статусу внутрішньо переміщених осіб та його відмінність від статусу біженців. Проаналізуйте основні права, свободи, гарантії та обов'язки внутрішньо переміщених осіб. | 10 | 11 |
| 8. | Особливості захисту прав внутрішньо переміщених осіб | Охарактеризуйте основні напрями державної політики у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Розкрийте особливості забезпечення соціальних, економічних, житлових та інших прав внутрішньо переміщених осіб. Проаналізуйте основні проблеми, що виникають у процесі захисту та реалізації прав внутрішньо переміщених осіб. | 10 | 11 |
| 9. | Захист прав внутрішньо переміщених осіб на національному рівні | Охарактеризуйте систему органів державної влади та місцевого самоврядування, що забезпечують захист прав внутрішньо переміщених осіб в Україні. Розкрийте основні законодавчі та організаційні механізми захисту прав внутрішньо переміщених осіб на національному рівні. Проаналізуйте сучасні проблеми та перспективи вдосконалення національної системи захисту прав внутрішньо переміщених осіб. | 8 | 11 |
| 10. | Регіональний досвід та міжнародні стандарти захисту прав внутрішньо | Охарактеризуйте основні міжнародні стандарти у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Розкрийте особливості регіональних механізмів і практик захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Проаналізуйте можливості використання міжнародного та регіонального досвіду для вдосконалення системи захисту прав внутрішньо переміщених осіб в Україні. | 8 | 11 |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | переміщених осіб | | | |

**Критерії оцінювання самостійної роботи студентів**

Критерії оцінювання самостійної роботи передбачають перевірку повноти, самостійності та якості опрацювання матеріалу (підготовка презентацій і доповідей, вирішення казусів і кейсів, ведення опорних конспектів лекцій, складання словників термінів, есе, дайджестів, конспектів першоджерел тощо): 2 бали отримують студенти, які в повному обсязі творчо опрацювали всі питання теми, вільно володіють матеріалом, вміють виокремлювати основні положення з різних джерел, структурно їх об'єднувати, аналізувати та формулювати обґрунтовані узагальнюючі висновки; 1 бал нараховується за часткове опрацювання, відсутність глибокого аналізу чи узагальнень, а також за неповне або поверхневе виконання завдань.

**Методи навчання**

Навчання та викладання побудоване на комплексному і студентоцентричному підходах, принципах академічної свободи і академічної доброчесності, базується на інтерактивному навчанні практичного спрямування у формах лекцій (лекція-диспут, лекція-дискусія, лекція-презентація), практичних занять (робота з джерельною базою, навчально-методичною, науковою літературою), самостійної та індивідуальної роботи студентів, вирішення кейсів, індивідуального підходу до кожного студента.

**Система контролю та оцінювання**

**Методи контролю**

Відповідно до робочої програми дисципліни, основними засобами оцінювання та методами контролю є контрольні роботи, тестові завдання (зокрема на навчальній платформі MOODLE), написання тематичних глосаріїв, індивідуальні та командні проєкти, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань і досліджень, виступи на наукових заходах і конференціях, розв'язання практичних задач-казусів і кейсів, а також інші види індивідуальних і групових завдань. Поточний контроль здійснюється безпосередньо на заняттях за допомогою усного та бліц-опитування, письмових самостійних робіт, підготовки схем і таблиць, взаємоконтролю в парах чи малих групах та самоконтролю. Підсумковий контроль реалізується у формі заліку, який передбачає письмову відповідь на два теоретико-практичні питання та виконання 20 тестових завдань. Також передбачено можливість зарахування результатів неформальної освіти, здобутих здобувачами на навчальній платформі HELP.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути: контрольні роботи; тестові завдання; написання тематичних глосаріїв; проєкти (індивідуальні та командні проєкти; дослідницько-творчі та ін.); реферати; есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

виступи на наукових заходах, конференціях; вирішення казусів; інші види індивідуальних та групових завдань.

**Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю**

***Поточний контроль*** здійснюється на заняттях шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, бліц-опитування; письмових самостійних робіт (есе, рефератів, тематичних глосаріїв тощо); виконання практичних (індивідуальних та групових) завдань; підготовки та захисту відповідних схем і таблиць; розв'язання кейсів з практичних завдань та задач-казусів; взаємоконтролю студентів у парах та малих групах; самоконтролю тощо.

50 % майбутньої підсумкової оцінки з навчальної дисципліни «Захист прав мігрантів, біженців і внутрішньо переміщених осіб» студент набирає методом додавання балів, одержаних ним на кожному практичному занятті.

**Розподіл балів, які отримують студенти**

| **Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*)** | | | | | | | | | | **Кількість балів** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Змістовий модуль № 1** | | | | | | **Змістовий модуль № 2** | | | | |
| Т 1 | Т 2 | Т 3 | Т 4 | Т 5 | Т 6 | Т 7 | Т 8 | Т 9 | Т 10 | **50** |
| 3 | 3 | 6 | 3 | 4 | 6 | 6 | 6 | 7 | 6 | |
| **25** | | | | | | **25** | | | | |

| **Усний виступ та виконання письмового завдання, під час практичного заняття, тестування з теми практичного заняття** | **Критерії оцінювання** |
|---|---|
| «відмінно» | У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно й аргументовано його викладає під час усних виступів і письмових відповідей, глибоко та всебічно володіє логічною термінологією, розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішено всі тестові завдання. |
| «дуже добре» | Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів і письмових відповідей, володіє логічною термінологією, в основному розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішено більшість тестових завдань. |
| «добре» | У цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів і письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності |

| | |
|---|---|
| | та помилки. Правильно вирішено половину тестових завдань. |
| «задовільно» | Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів і письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішено меншість тестових завдань. |
| «достатньо» | Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів і письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішено окремі тестові завдання. |
| «незадовільно» | Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань і практичних завдань. Не вирішено жодного тестового завдання. |

***Доповнення виступу***. **2 бали** отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми. **1 бал** отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

***Суттєві запитання до доповідачів.*** **2 бали** отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми. **1 бал** отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

***Експрес-контроль.*** **2 бали** нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі й аргументовано висловлюють свої думки. **1 бал** отримують студенти, які частково володіють матеріалом і можуть окреслити лише деякі проблеми теми.

***Складання словника основних термінів (глосарію), що визначені програмою курсу (за темами).*** Програмою курсу визначено перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Студентам пропонується скласти словник основних термінів з конкретної теми на останніх сторінках опорного конспекту лекцій. **2 бали** нараховуються студентам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть вільно розтлумачити їх зміст. **1 бал** нараховується студентам, які склали неповний перелік визначених термінів з конкретної теми і не можуть їх розтлумачити без конспекту.

***Підготовка творчих завдань(есе).*** Есе – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті думки на тему, передбачену Робочою програмою навчальної дисципліни. Головна мета есе – це самостійне розкриття студентом на підставі опрацьованого матеріалу теми,

проблеми, питання. **2 бали** отримують студенти, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об'єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки. **1 бал** отримують студенти, які в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу й узагальнюючих висновків.

Ще 50 % майбутньої підсумкової оцінки з навчальної дисципліни студент набирає під час ***заліку***, що є формою ***підсумкового контролю***.

***Підсумковий контроль.*** Залік з навчальної дисципліни «Захист прав мігрантів, біженців і внутрішньо переміщених осіб» складається з суми балів за два залікових питання та вирішення тестових завдань (по одному запитанню з блоку теоретичних і практичних питань (всього 30 балів) та 20 тестових завдань, кожне з яких оцінюється максимально 1 бал (всього 20 балів).

***Оцінювання відповідей на теоретичні питання (0–30 балів)***

**27–30 балів** отримує здобувач освітнього рівня магістр, який всебічно і глибоко володіє програмовим матеріалом, може розв'язувати складні теоретико-правові кейси, що передбачає комплексне застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів; ґрунтовно засвоїв теоретичні знання, показав вміння застосувати їх при вирішенні практичних завдань з аналізом та аргументацією основних положень тем, вміє належним чином використовувати нормативну базу, опрацював основну (базову) та додаткову літературу, для аргументації тих чи інших положень при розкритті змісту відповідної проблематики; володіє базовим категорійно-понятійним апаратом, що передбачений при засвоєнні даного курсу; регулярно, кваліфіковано з використанням матеріалів додаткової літератури виступав на практичних заняттях.

**23–26 бали** заслуговує здобувач освітнього рівня магістр, який має системні знання по тематиці визначених у програмі двох модулів, зокрема, щодо розуміння специфіки предмету, структури та змісту дисципліни; виявив обізнаність та засвоїв рекомендовану до кожної теми основну (базову) та додаткову літературу; продемонстрував знання фактичного матеріалу, достатньо добре володіє відповідною науковою термінологією, однак, не в усіх питаннях добирає чітку аргументацію для обґрунтування своєї позиції та думки; розуміє специфіку та шляхи розв'язання практичного завдання; брав досить активну участь при обговоренні питань на практичних заняттях.

**19–22 балів** заслуговує здобувач освітнього рівня магістр, який вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію; виявив обізнаність та частково засвоїв рекомендовану до кожної теми основну (базову), але без поглибленого аналізу рекомендованих додаткових джерел; в основному засвоїв теоретичний матеріал, вміє використовувати його на практичних заняттях; продемонстрував знання фактичного матеріалу, але є незначні прогалини у знаннях специфіки розуміння проблематики дисципліни, характеристики методологічного інструментарію, змісту

правових понять і категорій тощо; частково володіє відповідною науковою термінологією.

**14–17 балів** заслуговує здобувач освітнього рівня магістр, який не повністю опанував матеріал, передбачений програмою курсу, має досить поверхневі знання щодо проблем, які вивчалися; показує фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, що розглядалися під час лекцій і на практичних заняттях, хоча при вказівці на помилки, може знайти шляхи їх усунення; обмежився опосередкованим вивченням теоретичних питань і мінімальним опрацюванням рекомендованої літератури; не проявив бажання до самостійної роботи.

**10–13 балів** заслуговує здобувач освітнього рівня магістр, який показав фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, що розглядалися під час лекцій і на практичних заняттях; володіє лише основним матеріалом програми, який необхідний для подальшої фахової діяльності; обмежився опосередкованим вивченням теоретичних питань і мінімальним опрацюванням лише основної (базової) літератури, а при виконанні практичного завдання (кейсів) не розуміє у повному обсязі специфіку та способи його розв'язання й при вказівці на помилки, не може одразу ж знайти шляхи їх усунення; пасивно поводив себе на практичних заняттях, не виявив належних навичок і бажання до самостійної роботи.

**6–9 балів** виставляється здобувачеві освітнього рівня магістр, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу; не відвідував частину лекційних і практичних занять; пасивно поводив себе на практичних заняттях, а при виконанні передбачених програмою завдань, не розуміє специфіки та способів його розв'язання, і, навіть, при вказівці на допущені принципові помилки не може знайти шляхів їх усунення.

**0–5 балів** виставляється здобувачеві освітнього рівня магістр, який не володіє теоретичним знаннями з курсу та не опрацював рекомендованої літератури; пасивно поводив себе на практичних заняттях та не бажав відповідати на поставлені питання під час проведення практичних занять; не відвідував лекційних і практичних занять; фактично не засвоїв програму курсу, оскільки не готовий до пошуку, оброблення та аналізу інформації, оцінки правових явищ та допускає принципові помилки при виконанні передбачених програмою практичних завдань.

***Оцінювання вирішення 20 тестових завдань (0–20 балів).*** Кожне правильно вирішене тестове завдання оцінюється максимально на 1 бал. Кожне неправильно вирішене тестове завдання оцінюється у 0 балів.

**Шкала оцінювання: національна та ЄКТС**

| **Оцінка за національною шкалою** | **Оцінка за шкалою ЄКТС** | |
|---|---|---|
| | **Оцінка (бали)** | **Пояснення за розширеною шкалою** |
| **Відмінно** | A (90–100) | відмінно |
| **Добре** | B (80–89) | дуже добре |
| | C (70–79) | добре |

| | | |
|---|---|---|
| **Задовільно** | D (60–69) | задовільно |
| | E (50–59) | достатньо |
| **Незадовільно** | $F_X$ (35–49) | (незадовільно) з можливістю повторного складання |
| | F (1–34) | (незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання |

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни «Захист прав мігрантів, біженців і внутрішньо переміщених осіб», складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – ***50 балів*** та підсумкового модуль-контролю (залік) – ***50 балів,*** за ***100-бальною університетською шкалою.***

***Перелік питань для самоконтролю й контролю навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни***

***Блок теоретичних питань:***

1. Особливості правового статусу мігрантів.
2. Види мігрантів: загальна характеристика.
3. Форми міграції фізичних осіб.
4. Нелегальна міграція в Україні: проблеми протидії.
5. Основні принципи захисту прав мігрантів.
6. Особливості захисту прав літніх людей-мігрантів.
7. Правове й інституційне забезпечення міграційної політики України.
8. Загальна характеристика системи суб'єктів захисту прав мігрантів в Україні.
9. Законодавство України з питань міграції.
10. Особливості судового захисту прав мігрантів.
11. Регіональний досвід у сфері захисту прав мігрантів.
12. Міжнародно-правовий захист прав мігрантів.
13. Діяльність Міжнародної організації з міграції та Міжнародної організації праці: визначення правового статусу.
14. Міжнародно-правові документи, що регулюють питання міграції: загальна характеристика.
15. Історичні передумови виникнення та становлення механізмів захисту прав мігрантів і біженців.
16. Роль Ліги Націй у становленні організаційно-правових основ захисту шукачів притулку.
17. Інститут притулку: поняття та загальна характеристика.
18. Міжнародний офіс Нансена у справах біженців.
19. Регіональні та національні підходи до розуміння поняття «біженець».
20. Права біженців у контексті прав людини.
21. Правовий статус біженців в Україні.

22. Основоположні принципи правового статусу біженців.

23. Гарантії захисту прав і свобод біженців.

24. Особливості захисту прав дітей-біженців.

25. Примусові міграції та проблеми захисту біженців в Україні.

26. Право біженців на ефективний засіб національного захисту.

27. Національна практика у справах захисту прав біженців в Україні: судові та позасудові механізми.

28. Захист прав та інтересів біженців з України.

29. Правові проблеми визначення підстав відмови у наданні статусу біженця.

30. Умови та порядок видачі фізичних осіб-біженців відповідно до законодавства України.

31. Діяльність неурядових організацій в Україні у сфері захисту прав мігрантів та біженців.

32. Інститут омбудсмена: повноваження й діяльність у сфері захисту прав і свобод мігрантів і біженців.

33. Регіональні механізми захисту прав біженців.

34. Міжамериканський досвід захисту прав мігрантів і біженців.

35. Картахенська декларація про біженців для країн Латинської Америки 1984 р.

36. Нью-Йоркська декларація про біженців і мігрантів 2016 р.

37. Африканська система захисту прав біженців.

38. Конвенція щодо конкретних аспектів проблем біженців в Африці 1969 р.

39. Діяльність Співдружності Незалежних Держав у сфері захисту прав мігрантів і біженців.

40. Міждержавний фонд Співдружності Незалежних Держав допомоги біженцям.

41. Європейська система захисту прав мігрантів і біженців.

42. Захист прав мігрантів і біженців, що здійснює Організація з безпеки та співробітництва в Європі.

43. Захист прав біженців на рівні Організації Об’єднаних Націй.

44. Агентство Організації Об’єднаних Націй у справах біженців.

45. Управління верховного Комісара Організації Об’єднаних Націй у справах біженців.

46. Спеціальні доповідачі Комітету Організації Об’єднаних Націй з прав мігрантів і біженців.

47. Міжнародно-правові стандарти прав шукачів притулку.

48. Інститут захисту прав біженців у системі міжнародно-правового захисту прав людини.

49. Конвенція Організації Об’єднаних Націй 1951 р.: передумови прийняття та значення.

50. Протокол Організації Об’єднаних Націй 1967 р. про статус біженців: особливості застосування.

51. Причини вимушеного внутрішнього переміщення: загальна характеристика.

52. «Біженець» і «внутрішньо переміщена особа»: точки дотику та розмежування.

53. Керівні принципи з питань переміщення осіб всередині країни: історико-правове підґрунтя прийняття та практичне значення.

54. Система прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

55. Сутнісний зміст прав внутрішньо переміщених осіб: поняття та загальна характеристика.

56. Процедура визначення правового статусу внутрішньо переміщених осіб: доцільність і значення.

57. Нормативно-правове регулювання питань вимушеного внутрішнього переміщення на території України.

58. «Кластерний підхід»: поняття та значення.

59. Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб: загальна характеристика.

60. Підстави для скасування довідки про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

61. Гарантії прав внутрішньо переміщених осіб: «статичний» і «динамічний» підходи.

62. Загальна характеристика джерел, що закріплюють гарантії статусу внутрішньо переміщених осіб в Україні.

63. Особливості пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб.

64. Фізична ідентифікація для громадян пенсійного віку з числа внутрішньо переміщених осіб.

65. Право на працю для внутрішньо переміщених осіб: особливості здійснення та захисту.

66. Особливості реалізації та захисту житлових прав внутрішньо переміщених осіб.

67. Комплексні національні програми пільгової оренди, будівництва, реконструкції та придбання нового житла для постраждалого населення в Україні.

68. Концепція позитивних зобов’язань держави у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб.

69. Рівний доступ до освіти для внутрішньо переміщених осіб: реалізація та захист.

70. Діджиталізація (цифровізація) сфер суспільного життя для внутрішньо переміщених осіб: реалії та перспективи розвитку.

71. Основні форми захисту суб’єктивних прав внутрішньо переміщених осіб.

72. Юрисдикційна форма захисту суб’єктивних прав внутрішньо переміщених осіб.

73. Загальний і спеціальний порядок юрисдикційного захисту порушених прав внутрішньо переміщених осіб.

74. Особливості неюрисдикційної форми захисту суб'єктивних прав внутрішньо переміщених осіб.

75. Способи неюрисдикційної форми захисту суб'єктивних прав внутрішньо переміщених осіб.

76. Самозахист і його суттєві ознаки.

77. Особливості медіації як неюрисдикційної форми захисту суб'єктивних прав внутрішньо переміщених осіб.

78. Принцип забезпечення конструктивної взаємодії та діалогу між внутрішньо переміщеними особами й територіальними громадами: поняття та значення.

79. Рада внутрішньо переміщених осіб: сфери впливу та основні завдання.

80. Переважне право внутрішньо переміщених осіб на надання житла для тимчасового проживання.

81. Інститути громадянського суспільства у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

82. Резолюція CM/Res(2022)2 Комітету міністрів Ради Європи: загальна характеристика та значення для захисту прав внутрішньо переміщених осіб.

83. Залишкова юрисдикція Європейського суду з прав людини та виклики для внутрішньо переміщених осіб.

84. Основні елементи механізму імплементації міжнародно-правових стандартів забезпечення та захисту прав внутрішньо переміщених осіб.

85. Спеціальний представник Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй з прав людини внутрішньо переміщених осіб: особливості діяльності та повноваження.

***Блок практичних завдань:***

86. Проаналізуйте справу «Нур та Інші проти України» на *предмет правомірності відхилення* Європейським судом з прав людини вимог деяких заявників щодо справедливої сатисфакції (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_f38#Text).

87. З врахуванням базових умов прийнятності заяви та відповідно до Інструкції щодо захисту в Європейському суді з прав людини прав, порушених під час збройного конфлікту, *підготуйте індивідуальну заяву* (http://surl.li/ocqmv).

88. «Право на доступ до суду не є абсолютним і може підлягати певним обмеженням. Однак ці обмеження не повинні обмежувати доступ до судів такою мірою, що сама суть права доступу до правосуддя підриватиметься». *Поміркуйте та обґрунтуйте це твердження*, опрацювавши справу «Касановас проти Франції» (http://hrlibrary.umn.edu/undocs/html/vws441.htm).

89. Проаналізуйте *застосування практики* Європейського суду з прав людини у справах шукачів захисту відповідно до Постанови Верховного Суду у справі № 826/26196/15 від 24 жовтня 2018 р. (https://reyestr.court.gov.ua/Review/77417130).

90. З урахуванням Постанови Верховного Суду у справі № 813/3813/16 від 20 січня 2020 р. визначте *умови, за наявності яких правовий статус біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, не надається* (https://reyestr.court.gov.ua/Review/86999816).

91. Визначте *умови для надання додаткових форм захисту особам, які не відповідають конвенційним критеріям отримання статусу біженця* (Постанова Верховного Суду у справі № 820/1276/16 від 6 вересня 2019 р.) (http://surl.li/ocqpf, с. 40).

92. З'ясуйте *обов'язки міграційної служби під час процедури визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту*, з урахуванням Постанови Верховного Суду у справі № 826/6949/16 від 5 червня 2019 р. (https://reyestr.court.gov.ua/Review/82194395).

93. Охарактеризуйте *критерії для надавання додаткових форм захисту*, скориставшись Постановою Верховного Суду у справі № 820/1276/16 від 6 вересня 2019 р. (https://reyestr.court.gov.ua/Review/84077199).

94. Визначте *особливості звернення за притулком за новими обставинами* (справи Європейського суду з прав людину «М. Д. та М. А. проти Бельгії», «Л. О. проти Франції») (http://surl.li/odmkr, с. 34).

95. Визначте *умови прийнятності свідчень особи, яка бажає отримати статус біженця, та доказів, що їх підтверджують*, проаналізувавши Постанову Верховного Суду у справі № 818/1151/15 від 7 лютого 2018 р. (https://reyestr.court.gov.ua/Review/72288061).

96. «Загальновідомі факти про країну походження не потребують доведення». *Спростіть або ж доведіть це твердження*, керуючись Постановою Верховного Суду у справі № 520/12078/19 від 31 березня 2021 р. (http://surl.li/ocqpf, с. 34).

97. Сімейні або інші причини особистого характеру, прагнення змін та поліпшення рівня життєвих умов, коли особа переїжджає виключно з економічних міркувань, не вважаються критеріями отримання статусу біженця, або особи, яка потребує додаткового захисту. Який *статус у цієї категорії осіб* відповідно до чинного законодавства України та судової практики? (Постанова Верховного Суду у справі № 815/5486/16 від 20 червня 2019 р.) (https://reyestr.court.gov.ua/Review/82498998).

98. З'ясуйте *критерії системності утисків чи переслідувань* владою громадян, опрацювавши Постанову Верховного Суду у справі № 818/493/16 від 7листопада 2018 р. (http://surl.li/ocqpf, с. 8).

99. Охарактеризуйте *складові елементи обґрунтованого побоювання стати жертвою переслідування*, з використанням практики Верховного Суду України (Постанова Верховного Суду у справі № 826/6847/16 від 18 липня 2019 р. про обґрунтоване побоювання стати жертвою переслідування) (https://reyestr.court.gov.ua/Review/83142402).

100. Установіть, за яких випадків може виникнути *ситуація біженства sur place,* розглянувши справу Європейського суду з прав людину «А. А. проти Швейцарії» (http://surl.li/odmkr, с. 32).

101. Опрацюйте *Керівні принципи з питань переміщення осіб всередині країни (1998 р.)* та поясність *доктрину «суверенітету як відповідальності»*, яка закладена в їх основу (http://surl.li/rmrvia).

102. Чи може вважати відсутність за місцем проживання *підставою для припинення виплати пенсії внутрішньо переміщеним особам*? (Постанова Верховного Суду України у справі № 263/7763/17 від 6 лютого 2018 р.) (https://vl.ko.court.gov.ua/sud1010/pres-centr/news/461974/).

103. З'ясуйте, чи *визнаються документи*, *видані окупаційною владою росії, на тимчасово непідконтрольній території України*, ознайомившись із Постановою Верховного Суду України від 22 жовтня 2018 року № 235/2357/17 (https://verdictum.ligazakon.net/document/77310529).

104. Чи обов'язкова *наявність у дитини статусу внутрішньо переміщеної особи* при вирішенні питання щодо можливості надання їй *статусу особи, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів*? (Постанова Верховного Суду України від 24 січня 2023 р. № 360/3668/18) (https://reyestr.court.gov.ua/Review/108594040).

105. З'ясуйте можливі *причини призупинення соціальних виплат для внутрішньо переміщених осіб* крізь призму аналізу Постанови Верховного Суду України від 19 березня 2024 р. № 643/8436/18 (https://lpd.court.gov.ua/adjudication/43413).

***Блок тестових завдань*** (на навчальній платформі MOODLE).

## Зарахування результатів неформальної освіти

При поточному контролі враховуються результати неформального навчання, здобуті на навчальній платформі HELP, що за змістом відповідають темі або окремим питанням теми навчальної дисципліни «Захист прав мігрантів, біженців і внутрішньо переміщених осіб» (Alternatives to Immigration Detention / Альтернативи імміграційному затриманню, Asylum and Human Rights / Притулок і права людини http://surl.li/pdstz, Internal Displacement/ Внутрішнє переміщення/ http://surl.li/pdspd, Refugee and Migrant Children / Діти, біженці і мігранти / http://surl.li/pdshq).

Зарахування результатів неформальної освіти здійснюється на основі Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти - https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity

Під час зарахування результатів неформального навчання застосовується шкала оцінювання відповідно до розподілу балів за темою навчальної дисципліни (яка відображена у робочій програмі навчальної дисципліни «Захист прав мігрантів, біженців і внутрішньо переміщених осіб»).

Підсумкова оцінка виставляється за умови наявності документа здобувача, що підтверджує участь у заході неформального навчання.

## Рекомендована література

***Основна література:***


1. Актуальна судова практика Верховного Суду на користь шукачів захисту у спорах щодо вирішення питання про визнання їх біженцями або особами, які потребують додаткового захисту (актуальні правові позиції за період з 2018 р. по 2021 р.). Київ, 2021. 81 с.
2. Грекул-Ковалик Т. А. Захист прав мігрантів і біженців : навч. посіб.; 2-ге вид., перероб. і допов. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 344 с.
3. Захист прав внутрішньо переміщених осіб : монографія / за заг. ред. : д-ра юрид. наук, проф. О. Я. Рогача; д-ра юрид. наук, проф. М. В. Савчина; к.ю.н, доц. М. В. Менджул. Ужгород : РІК-У, 2018. 268 с.
4. Захист прав мігрантів згідно з нормами Європейської конвенції про права людини і Європейської соціальної хартії : посібник для практикуючих юристів / Я. Ксістакіс. 2018. 108 с. URL : https://rm.coe.int/16806f1407
5. Збірник нормативно-правових актів з питань забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб в Україні / уклад. Л. Р. Наливайко, І. О. Грицай, К. В. Степаненко, О. С. Чепік-Трегубенко ; ред. Л. Р. Наливайко. 2-ге вид., перероб. і допов. Дніпро : ДДУВС, 2020. 364 с.
6. Науменко К. С. Особливості судового захисту трудових прав мігрантів. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2020. № 8. С. 217–220.
7. Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду Верховного Суду у спорах щодо вирішення питання про визнання біженцем або особою, що потребує додаткового захисту. Київ, 2021. 64 с.
8. Практика Європейського суду з прав людини щодо біженців та шукачів притулку : практичний посібник. Київ, 2021. 74 с.
9. Судовий захист прав внутрішньо переміщених осіб та осіб, які постраждали від збройної агресії проти України : матеріали базового курсу для суддів. 2022. 174 с. URL : https://rm.coe.int/judges-idps-course-ukr/1680aa2cf8
10. Тарасенко О. В., Рондяк К. В. Захист прав внутрішньо переміщених осіб : практичні аспекти : посібник. Київ : К.І.С., 2020. 94 с.


***Додаткова література:***


1. Актуальні проблеми захисту прав внутрішньо переміщених осіб : матеріали науково-практичного круглого столу (м. Хмельницький, 28 вересня 2023 р.). 2023. 49 с.
2. Боняк В. О. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб: сучасний стан та перспективи удосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2023. № 6. С. 20–22.
3. Грекул-Ковалик Т. А. Значення інститутів громадянського суспільства у сфері захисту прав внутрішньо переміщених осіб // *Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави :* збірник матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної

інтернет-конференції, Черкаси, 16–17 травня 2024 р. / Ред. кол. : С. В. Джолос (відп. ред.) та ін. Черкаси : видавець Третяков О. М., 2024. С. 25–28. URL : http://surl.li/oxiouo

4. Грекул-Ковалик Т. А. Сімейні права внутрішньо переміщених осіб: принципи захисту й охорони // *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах :* матеріали VII Міжнародного правничого форуму, 28 травня 2024 р., м. Чернівці / Уклад. І. В. Ковбас, І. І. Бабін, О. І. Ющик, І. Ж. Торончук, П. І. Крайній. Чернівці : Технодрук, 2024. С. 45–48. URL : http://surl.li/hgocqh

5. Камінська Н. В. Проблеми реалізації і захисту виборчих прав внутрішньо переміщених осіб. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал.* 2023. Вип. 3 (12). С. 22–34.

6. Камінська Н. В., Бойко В. І. Міжнародно-правові стандарти захисту внутрішньо переміщених осіб: теоретичні й практичні аспекти. *ScienceRise : Juridical Science.* 2023. № 3 (25). С. 57–63.

7. Кошляк Н. Е. Інституційний механізм забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в Україні: теоретико-правова характеристика : дис. …д-ра філософії. Дніпро, 2024. 270 с.

8. Луцишин Г., Завада Я. Особливості діяльності міжнародних організацій щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія : філософсько-політологічні студії.* 2021. Вип. 37. С. 170–177.

9. Менджул М. В. Принцип верховенства права та правові засади системи захисту біженців, шукачів притулку та внутрішньо переміщених осіб. *Аналітично-порівняльне правознавство : електронне наукове фахове видання / Ужгородський національний університет.* Ужгород, 2023. № 3. С. 421–424.

10. Передерій О. Проблеми захисту прав внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2023. № 2. С. 28–33.

11. Торончук І. Ж., Грекул-Ковалик Т. А. Забезпечення та захист прав дітей-біженців з України: виклики сьогодення // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція».* 2024. № 68. С. 149–152. URL : https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc68/31.pdf

12. Харитонов Р. Ф., Шишименко О. І. Міжнародно-правовий захист прав мігрантів у ЄС: сучасний стан. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. Ч. 3. С. 87–90.

***Інформаційні ресурси:***

1. Біженці та вимушено переміщені особи: http://nowar.nbuv.gov.ua/cgi-bin/nowar/search.exe?I21DBN=nowar_subject&P21DBN=nowar&C21COM=T
2. Сайт Європейського суду з прав людини: https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c
3. Сайт Верховного Суду України: https://supreme.court.gov.ua/supreme/
4. Сайт Верховної Ради України: https://rada.gov.ua/

## Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність (викладача і студента) під час вивчення навчальної Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/
- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/

## Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.